

GRACE OGOT

MIẾNG GAN

NHÃ ĐIỆN dịch

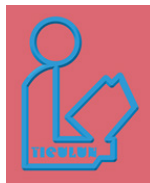

VĂN SỐ 165
01-11-1970

MIẾNG GAN

Grace Ngot

Nhã Diễn dịch

Paris * 02.2025

miếng gan

Grace Ogot

Người dịch: Nhã Điển

Bìa: M. C. P

Nguồn: Thư viện Tiểu Lùn

miếng gan

GRACE OGOT

Người dịch: Nhã Điển

**Tập san VĂN
số 165 * 01.11.1970**

Grace Ogot

Sinh năm 1930 ở tỉnh Central Nganza, Kenya, Sau khi tốt nghiệp trung học, bà sang Uganda rồi sang Anh học y tá và nữ hộ sinh. Sau một thời gian làm ở nhà thương tại Nganza, bà sang làm cho Ty y tế sinh viên thuộc Viện đại học Makerere ở Uganda. Bà cũng có viết bài và làm xướng ngôn viên cho đài BBC thuộc

Chương trình phát thanh hải ngoại. Tác phẩm của bà đăng trên báo Transition ở Kampala, Black Orpheus ở Ibadan và tờ Présence Africaine.

Thời kỳ có những trận mưa ngắn ngủi mới bắt đầu ở vùng khá cằn cỗi của xứ Sudan. Sương buổi sáng vừa tan và hơi màu xanh nhạt từ đất bốc lên khi ánh mặt trời nóng bức chiếu xuống mặt đất ẩm ướt.

Những hồn ma đang nấu ăn

Hồn ma đang nấu ăn...

Bọn trẻ vừa ca hát vừa lấy cát ẩm ném nhau.

Tekayo gọi con :

– Lại đây, Opija. Lại giúp bố một tay, ta phải đưa lũ bò ra sông trước khi trời nắng gắt.

Opija cầm nắm cát cuối cùng ném vào em nó rồi chạy lại giúp bố. Chẳng bao lâu đàn bò ra khỏi làng và Tekayo lấy cái túi da trong đựng bữa cơm trưa rồi đi theo đàn bò.

Họ mới đi được một quãng thì Tekayo thấy một con đại bay trên đầu, chân có quặp một miếng thịt lớn. Con đại bàng bay thấp, tìm một chỗ thích hợp để ăn miếng mồi. Tekayo ném vọi cái gậy lên, và lão ném trúng làm miếng mồi rớt xuống đất. Đó là một cái gan lớn, máu hầy còn tươi nguyên. Tekayo định ném miếng thịt đi nhưng lão lại thay đổi ý kiến. Cướp thức ăn của con đại bàng để rồi vứt đi thì còn nghĩa lý gì nữa ? Miếng thịt trông rất ngon, mà bữa cơm trưa của lão lại chỉ có rau. Lão lấy lá gói miếng thịt lại và cho miếng thịt vào túi da.

Họ tới một nơi đây những cỏ tươi. Tekayo cho đàn bò ngừng lại đó ăn và lão ngồi dưới gốc cây ober nhìn trời. Chưa đến giờ ăn cơm nhưng Tekayo không thể chờ đợi được. Ý muốn nếm thử miếng thịt đang nung nấu tâm can lão. Lão lấy miếng thịt ra, và nhóm lửa nướng miếng thịt ở dưới gốc cây ober, khi miếng thịt chín, lão ngấu nghiến ăn với miếng bánh kê mà đêm trước vợ lão làm cho lão.

Tekayo la lên :

– Trời đất ! Ngon thật là ngon !

Lão liếm chỗ mỡ còn dính ở ngón tay lão và ước ao còn nữa mà ăn Lão vút hết chỗ rau đắng đi. Thịt ngon quá, ăn thêm rau đó vào chỉ làm mất ngon bữa ăn.

Mặt trời bây giờ thật là gay gắt nhưng đàn bò vẫn không lộ vẻ gì muốn ra sông

uống nước. Từng con một, chúng tới chỗ bóng mát nằm nhai lại. Tekayo cũng cảm thấy mệt mỏi vì cơn nắng buổi trưa. Lão dựa lưng vào thân cây và ngủ.

Trong khi ngủ, lão mơ thấy mình đang nướng một miếng gan như miếng lão vừa ăn. Lão thấy thêm rõ rãi trong khi nhìn mỡ béo từ miếng thịt nướng chảy xuống lửa cháy. Lão không thể chờ đợi lâu hơn và mặc dầu miếng thịt chưa chín, lão cũng lấy ra và dùng con dao sắc cắt. Nhưng khi lão sắp sửa cắt thì lão tỉnh.

Tekayo nhìn quanh, tự hỏi chuyện gì đã xảy đến miếng thịt của lão ? Chẳng lẽ lão lại nằm mơ ? Lão kêu lên :

– Không, không phải, mơ gì mà lại rõ ràng như vậy.

Lão ngồi thẳng lên và nhìn quanh, như thế, do một phép lạ nào đó, lão có thể thấy miếng gan đang nướng trên bếp lửa bên cạnh lão. Nhưng không có gì. Tất cả những gì lão thấy chỉ là những rễ cây cổ thụ nhô lên khỏi mặt đất như thế những củ khoai lang nhô lên khỏi đất cát.

Đàn bò đã đi ra xa ăn cỏ. Tekayo đứng dậy và đi theo chúng. Họ tới bờ sông và những con bò khát nước chạy xuống uống. Trong khi đàn bò uống nước, Tekayo ngồi trên một hòn đá trắng, ngâm chân cho mát và lười biếng nhìn dòng sông cuộn cuộn chảy về phía đồng bằng.

Bên kia sông là khu « Rừng Ma » rộng lớn. Lòng ước muốn được ăn miếng thịt như vậy lại tới với Tekayo và lão lầm nhảm : « Con vật có cái gan ngon như vậy chắc phải ở trong khu rừng kia. »

Lão ngồi đó trong một hồi lâu, suy nghĩ. Ý muốn đi săn con vật đó tới với lão. Nhưng lão đẹp ý định đó lại vì trời đã xế chiều, và con đường về nhà thì còn xa.

Sáng hôm sau, Tekayo ra đi sớm hơn thường lệ. Khi vợ lão bảo lão chờ bữa cơm trưa thì lão từ chối. Lão vội vã ra đi, mang theo cái móc để săn.

Tekayo làm lũ bò không còn thì giờ ăn cỏ ở dọc đường. Lão thúc bò đi cho nhanh và con nào chần chừ đều bị lão quất. Chẳng bao lâu họ tới khu « Rừng Ma » và lão để mặc lũ bò ăn cỏ.

Tekayo không thấy một lối nào, hoặc con đường mòn nào đi vào khu « Rừng Ma ». Toàn thể chỗ đó chỉ là những bụi cây cỏ cao, rậm rạp, phủ đầy sương buổi sáng. Và ngoại trừ tiếng chim trống mái tìm nhau, sự yên lặng kỳ lạ trong khu

rừng làm lão kinh hãi. Nhưng cái ước muốn mạnh mẽ trong lão làm lão tiếp tục tìm kiếm qua những đám cỏ rậm rạp, ẩm ướt.

Sau khi đi được một quãng, lão đứng lại, nghe ngóng. Có một con gì đang chạy về phía lão. Lão quay nhìn và quả nhiên có một con hươu lớn đang sấn sổ chạy tới. Máu nóng chạy trong người Tekayo, lão giơ cái mác lên để giết con vật. Nhưng cái mác không rời khỏi tay lão. Lão đối diện với con beo cái đang đuổi con hươu. Con beo rống lên, gầm gừ nhìn lão như thể thách đố lão đấu sức. Nhưng Tekayo nhìn ra chỗ khác, bàn tay run rẩy nắm cái mác. Không có ai để đấu nên con vật tiếp tục đuổi theo con mồi.

Khi tìm lão đập bình thường trở lại, lão bình thản và chậm rãi nói:

– Mới khởi sự mà đã xui rồi. Con beo đó giờ chắc sẽ không để mình yên thân đâu.

Lão thấy dấu vết khác đi băng qua khu rừng. Lão do dự một lát, rồi quyết định đi theo. Cái dấu đó ngày một lớn và bỗng Tekayo gặp con trâu rừng con đi theo đàn trâu lúc đó đang ăn cỏ ở chân đồi. Lão giết con trâu con không chút khó khăn. Lão mổ con trâu, lấy cái gan ra và bỏ lại xác trâu ở đó.

Tekayo trở về coi đàn bò, và lão ngồi xuống, đốt lửa nướng miếng gan. Khi miếng thịt chín, lão cắn và vội vã nhai. Nhưng lão không nuốt ! Lão nhổ hết ra ! Miếng gan đối với lão cũng đắng như rau bạc hà đối với trẻ con. Lưỡi của lão như bị cháy. Tekayo vứt miếng gan đi và lừa đàn bò về.

Lão về nhà, mệt mỏi và chán nản. Khi người vợ trẻ của lão dọn cơm lên, lão không ăn. Lão nại có lão đau bụng nên không thích ăn. Đêm đó Tekayo buồn rầu, lão không còn cả ham muốn vợ lão lúc đó đang nằm bên cạnh. Tới lúc rạng đông, người vợ trẻ của lão trở về lều riêng, tự hỏi sao chồng đêm qua không muốn mình. Tekayo nhìn qua cửa và thấy những cánh cửa các túp lều vẫn còn đóng. Gió đông lạnh thổi vào mặt lão, và lão vội vã đóng cửa lại.

Trời đã bảnh sáng và đàn bò rống lên. Nhưng mưa nhiều quá nên lão không thể vắt sữa. Lão ngồi trên giường, nhìn đám tro tàn trong lò sưởi. Lão ước muốn được ra ngoài để đi săn.

Khi tạnh mưa, Tekayo vội vã đi vắt sữa bò. Rồi lão mang theo phần cơm trưa đã được để ở cạnh lều lão, và lên đường.

Vợ lão, người vợ mà đêm trước lão không ngó ngang tới, đứng quan sát lão cho tới khi lão đi khuất.

Khi lão tới « Rừng Ma », trời lại lấm tấm mưa bụi. Khu rừng trông thật quạnh hiu và ẩm ướt. Lão để lũ bò ăn cỏ ở đó như thường lệ, rồi len lỏi vào rừng qua đám là rưng. Lão rẽ sang trái để tránh khu rậm rạp. Lão gặp may. Lão thấy một gia đình hoẵng đang ăn cỏ ở chỗ không xa lão. Lão bò tới, cho tới khi đến thật gần, lão mới ném cái giáo và giết được ngay một con mang. Lão mổ con vật, lấy cái gan và những phần ngon nhất của con hoẵng đem về cho gia đình. Khi lão ngồi xuống gốc cây để nướng miếng thịt, Tekayo tin chắc là lão đã thành công. Nhưng khi ăn thì lão lắc đầu. Miếng thịt có mềm thật, nhưng không ngon như lão nghĩ.

Lão và đàn bò tới bờ sông. Lũ bò lại tiếp tục ăn cỏ sau khi uống nước. Và Tekayo, không nghĩ là mình đã lang thang đi xa đàn bò, quyết chí tìm cho ra gan của con vật nào mà ngon như vậy. Lão bỗng nhìn quanh và không thấy một con bò nào. Mặt trời lúc đó đã chìm sau núi Pajulu và Tekayo bắt đầu chạy, tìm lũ bò.

Lũ bò tức sữa, đã tự động trở về chuồng,

Trước đã có lần lũ con của Tekayo thất lạc trong rừng và lũ bò cũng đã tự động về, bằng cách đi theo lối mòn mà chúng đã quá quen thuộc. Hôm đó, cả làng đi tìm lũ trẻ vì sợ thú dữ đã làm hại chúng.

*

Khi Tekayo về tới nhà thì trời đã tối.
Họ đã bắt đầu vắt sữa và Odipo nhận xét:

– Sao hôm nay bố về trễ vậy ?

Tekayo trả lời một cách chậm rãi.

– Trễ thật. Có thấy còn bò đực đen kia không? Nó sang sông nhập vào đàn bò khác. Mỗi khi gần tới giờ về ta mới hay. Mai nốt phải tiễn nó chứ không thì nó còn làm ta khổ.

Họ yên lặng vắt sữa tới khi có đứa con gái trong gia đình ra lấy sữa vào nấu với rau.

Tới giờ cơm tối, những người đàn ông trong gia đình ngồi quanh bếp lửa, chờ cơm và nói chuyện. Rồi từng rổ kê và những đĩa sành đựng thịt, rau từ các túp

lều đưa tới. Thức ăn gồm có cá, thịt khô, mỗi chiên và rau thơm. Một chút thực phẩm được đổ xuống đất để cúng cho tổ tiên, rồi họ bắt đầu ăn. Vừa ăn họ vừa so sánh và nói tới những thức ăn ngon mà họ đã có lần ăn. Nhưng Tekayo lặng yên. Tất cả thức ăn lão dùng tối đó cũng như mật đắng vậy.

Xong bữa ăn, người lớn kể chuyện chiến tranh và bè phái cho trẻ con, và lũ trẻ chăm chú nghe. Nhưng Tekayo không tham dự vào đó. Lão không nghe. Lão quan sát đám khói bốc lên trời cao.

« Sau đám mây này, là nơi an nghỉ của Okennyu, ông cố nội của mình » Tekayo van xin. « Lạy ông, xin ông giúp con dứt bỏ cái thèm muốn này. Hãy trả lại cho con sức lực đàn ông của con để con lại thấy ham muốn những người vợ của con. Vì nếu không có những ham muốn

đó thì người đàn ông đầu còn là đàn ông nữa ? »

Một đám mây lớn che lấp mặt trăng làm trời tối hẳn lại.. Mắt Tekayo trào lệ và lão bảo gia đình đi ngủ, khi lão trở về lều riêng, một người đàn bà đang ném củi khô vào ngọn lửa.

Lão đã nhiều lần bí mật cầu nguyện những linh hồn quá cố, nhưng sự thèm muốn miếng gan bí mật không bao giờ rời bỏ lão. Ngày lại ngày, lão đi chăn bò từ sáng sớm. Và khi tới khu rừng, lão để mặc đàn bò ở đó và lão đi săn. Chẳng bao lâu gia đình lão nhận thấy cuộc sống xô bồ và buồn nản của lão. Lão bỗng thấy mình già nua và không tha thiết với cuộc đời. Lão không có gì để kể cho các con lão nghe lúc ngồi bên đám lửa buổi tối, và lão cũng không còn muốn ngủ với những người vợ của lão nữa. Lũ con của

Tekayo đi kiếm Lakech và nói :

– Mẹ đi nói với cha đi. Cha ốm rồi. Cha không nói gì với chúng con, cha không ăn. chúng con không biết làm thế nào để lại gần cha.

Mặc dù Lakech đã quá tuổi sinh đẻ và không còn đến ngủ ở lều của Tekayo nhưng mẹ là vợ cả và lão rất yêu mẹ. Vì vậy mẹ ta tới hỏi lão :

– Ông đau yếu ra sao vậy ?

Tekayo nhìn Lakech, nhưng lão không thể nhìn thẳng vào mắt mẹ. Lão nhìn vào cái cổ dài của mẹ, và thay vì trả lời, lão hỏi :

– Bà có muốn bỏ những cái vòng đồng đeo ở cổ không ?

Lakech ngạc nhiên hỏi lại : – Sao ?

– Trông nó chật quá.

Lakech dịu dàng nói :

– Đâu có chật. Tháo chúng ra tôi thấy trống trải lắm.

Và Tekayo nhìn ra xa. Lão rất muốn kể cho Lakech nghe hết mọi việc, cũng mụ chia xẻ cái mong muốn điên cuồng đang dày vò lão. Nhưng lão giữ lại được. Không thể cho Lakech hay. Mụ ta sẽ không hiểu nổi. Rồi lão nói dối mụ.

– Vẫn cái bệnh khó tiêu của tôi hồi xưa. Tôi bị lại từ mấy tuần nay rồi. Rồi nó sẽ qua khỏi mà.

Một nụ cười gượng gạo hiện trên môi Lakech và Tekayo biết là mụ đã không tin lời lão. Lúc đó có khách tới chơi và

mụ về lều của mụ.

Tekayo đi săn liên trong nhiều tháng nhưng lão đã không thành công trong việc tìm kiếm con vật có cái gan ngon vậy.

Một đêm, trong khi lão đang thao thức, lão tự hỏi không biết lão còn phải săn con thú nào nữa ? Và còn con thú nào để lão săn ? Lão đã giết được tất cả những con vật ở trong khu « Rừng Ma ». Lão đã liều mạng khi lão giết và ăn gan sử tử, gan báo và gan linh cẩu, những con vật này là những con vật bộ lạc lão căm giết.

Một giấc ngủ nhẹ tới với con mắt nặng trĩu của lão, và lão rất biết ơn. Nhưng lúc đó Apii đứng bên cạnh giường lão và kêu lên :

– Ông ơi ông, cháu đây.

Tekayo ngồi dậy nhưng không thấy đứa cháu gái đâu. Lão ngủ trở lại và Apii lại tới gọi :

– Ông có nghe tiếng cháu gọi không ông ?

Tekayo dậy lần thứ hai, nhưng không thấy ai. Lão lại nằm xuống nhưng không nhắm mắt. Ngón tay của đứa cháu sờ vào người lão. Tekayo ngồi dậy lần thứ ba và nhìn quanh phòng. Nhưng vẫn chỉ có mình lão. Đàn gà đã gáy lần thứ ba và trời đã tảng sáng.

Và Lakech chết mà không hay được sự bí mật của chồng, và vì là vợ cả nên mộ được chôn ở giữa làng. Trong một thời gian lâu, sáng và chiều nào Tekayo cũng ra ngồi bên mộ vợ, và lòng thương

tiếc người vợ quá cố đã làm người dân sự thèm muốn miếng gan con vật xa lạ đó. Lão khóc một cách trầm lặng, như thể lòng thèm muốn ăn gan lạ đã bị chôn cùng với vợ lão.

Chính trong khoảng thời gian đau khổ này Tekayo đã quyết định không đi săn nữa. Lão ở nhà, trông nom những đứa cháu của lão trong khi con lão ra đồng làm việc.

Rồi một buổi sáng Tekayo ngồi sưởi nắng ở gần cái vựa lúa, lão hơi cảm thấy khó chịu vì cái mùi hạt mễ cốc ở trong cái vựa tối bốc ra. Tiếng những đứa cháu của lão ca hát, la hét lôi cuốn sự chú ý của lão. Trong khi nhìn chúng chơi đùa, Tekayo tự hỏi : « Có còn con vật nào trên thế giới lão chưa nếm gan ? » Lòng thèm muốn xưa kia lại trở lại làm người lão ngứa ngáy.

Trong đám lũ trẻ chơi đùa, có một đứa con gái nhỏ xinh tên là Apii, con của đứa con cả của Tekayo. Tekayo bảo lũ trẻ đi ra chỗ khác chơi, và khi lũ trẻ đi, lão gọi Apii lại và nói :

– Cháu ơi, vào trong lều của mẹ cháu và mang cho ông bình nước ra đây.

Apii đi vào lều của mẹ để kiếm nước. Trong khi nó dò dẫm ở trong xó nhà tối, nó không biết là Tekayo đã len vào đó trước. Nó cảm thấy đôi bàn tay sần sùi xiết lấy cổ nó. Cái xác mềm nhũn của đứa trẻ tuột khỏi tay Tekayo và rớt đánh huych xuống đất. Lão nhìn cái xác ở dưới chân lão, cảm thấy ngất đi và khó chịu. Tai lão ù. Lão nhặt cái xác lên và ra ngoài, không khí như đen tối và tiếng chim kêu la lão một cách quái gở. Nhưng Tekayo phải ăn bữa ăn của lão. Lão chôn

xác Apii ở gần tổ kiến, trong một cái hố nông.

Những đứa trẻ kia vẫn còn chơi đùa ở ngoài đồng khi Tekayo trở về với cái gan đựng trong túi.

Lão vội vã nướng gan ở trong túp lều của lão và ngấu nghiến ăn. Ôi chao ! Đúng là thứ mà lão tìm kiếm trong nhiều năm nay. Lão lười biếng dựa lưng vào vựa lúa, khê khà, và nhe răng ra. Lũ trẻ chơi ở ngoài đồng trở về, đói bụng ngồi trong bóng mát, ăn khoai lang và uống sữa chua.

Những người lớn trở về nhà chiều hôm đó và trẻ con chạy ra đón cha mẹ. Nhưng Apii không ở trong bọn chúng. Họ qua hỏi thăm lão già về đứa cháu. Nhưng Tekayo trả lời :

– Hỏi lũ trẻ xem ? Tui nó phải biết Apii ở đâu chứ. Chúng nó chơi với nhau ở ngoài đồng mà.

Lúc đó trời đã tối đen như mực. Những đứa em trai và em gái của Apii ngồi trước ngọn lửa cũng khóc với mẹ. Tôi lúc đó chúng mới nhớ rằng ông chúng có sai Apii đi kiếm bình nước. Hai cha mẹ tuyệt vọng lập lại tin đó cho ông già và hỏi Apii có mang nước cho lão ta hồi sáng không?

Tekayo trả lời :

– Có, rồi nó chạy theo lũ trẻ. Chính mắt tao nhìn thấy nó đi. Khi chúng trở về thì tao đang ngủ.

Cả gia đình có tai nạn ngồi gần đồng lửa, tay ôm lấy đầu. Họ bỏ cả ăn uống. Bên ngoài tiếng dế kêu như thể chúng

đang kể một câu chuyện buồn. Tekayo cảm thấy lỗ để kêu to hơn thường ngày.

Trong nhiều ngày trời, bố mẹ Apii đi khắp nơi tìm con. Nhưng không thấy dấu vết gì. Apii đã đi. Nhiều tháng trôi qua, và người ta không còn nói tới chuyện Apii mất tích. Duy chỉ có mẹ nó là nghĩ tới nó. Mẹ nó vẫn hy vọng một ngày kia sẽ tìm thấy con.

Tekayo cũng quên chuyện lão đã làm. Và khi lão giết đứa trẻ thứ hai cũng theo phương cách đó để thỏa mãn sự tham ăn dã man của lão, thì lão không còn ý thức hành động của lão, tới cái việc lão đã làm. Và khi cha mẹ đứa trẻ lo lắng đến hỏi lão già về tin đứa con mình thì Tekayo khóc và trả lời :

– Làm sao tôi biết được ? Lũ trẻ chơi ở ngoài đồng còn tôi thì ở nhà suốt ngày.

Chính sau câu chuyện này xảy ra thì những đứa con của Tekayo bàn bạc với nhau :

– Ai bắt con chúng là vậy ? Con vật đó là con nào? Có thể là con linh cẩu ? Hay con báo ? Nhưng những con này chỉ đi săn mỗi ban đêm thôi. Hay là con đại bàng, vì lẽ chim này kiếm ăn lúc ban ngày ? Nhưng nếu vậy tất nhiên cha phải thấy, cha phải nghe tiếng đứa trẻ la hét?

Sau hồi suy nghĩ, Aganda bảo các em:

– Có lẽ đó là một con vật ma quái do hồn ma mang lại hại chúng ta.

Osogo nói thêm :

– Vậy thì cha đã quá già để trông nom lũ trẻ.

Các con lão đều đồng ý :

– Đúng vậy cha đã quá già rồi, cha cũng có thể bị nguy hiểm.

Và kể từ đó về sau, lũ con thay phiên nhau canh chừng một cách bí mật người cha và lũ trẻ.

Họ canh chừng như vậy trong nhiều tháng nhưng không thấy có gì đe dọa lão già và lũ trẻ. Lũ con sắp sửa bỏ cuộc nhưng một hôm đến lượt bố của Apii canh chừng và gã thấy Tekayo bảo là trẻ ra đồng chơi – tất cả ngoại trừ một đứa. Lão sai đứa bé đi kiếm cho lão cái điều thuốc để trong lều lão. Khi đứa trẻ chạy vào lều thì Tekayo đi theo đứa bé. Lão bóp cổ đứa bé kinh sợ và kéo nó ra phía lò sưởi. Trong khi Tekayo vật lộn với đứaa trẻ thì có người đâm mạnh vào lưng lão. Lão quay phắt lại, bàn tay hãy còn nắm

chặt cổ đứa trẻ. Lão đang đối diện với Aganda. đứa con cả của lão. Đứa nhỏ thoát ra khỏi bàn tay lão, và chạy lại ôm lấy đùi bố. Aganda kêu lên : Cha !

Sau khi thấy đứa trẻ không bị thương, Aganda gạt nó sang một bên và nói :

– Chạy về lều của má mày mà nằm.

Rồi gã nắm lấy lão già rồi kéo lão về phía cái lều nhỏ không có cửa sổ, trước đây được dựng lên để nhốt dê và cừu. Trong khi bị kéo đi như vậy, lão già không ngớt kêu khóc :

– Atimo angò ? Atimo angò ? (Tao đã làm gì ? Tao đã làm gì ?)

Aganda đẩy lão già vào trong và chặn cửa lại, như người ta chặn không cho súc

vật ra. Gã trở lại với đứa nhỏ lúc đó vẫn còn khóc.

Khi những người khác trong gia đình từ ngoài đồng trở về, cha của Apii cho họ hay tin thì họ đều kinh hãi. Cả gia đình nhịn ăn và mặc tang phục.

– Tho ! Tho !

Họ nhỏ về phía mặt trời mọc dẫu đang lặn nhưng lại là đang mọc ở nơi tổ tiên họ ở.

Tất cả đều kêu lên :

– Xin tổ tiên hãy làm cho chúng con sạch tội lỗi.

Họ đốt một ngọn lửa lớn nhất và chưa bao giờ trong làng lại có ngọn lửa lớn thế. Đứa con cả của Tekayo lấy cái trống cũ treo trên lò sưởi, trong lều của

Tekayo và mang ra đánh. Tiếng trống rền rĩ vang lên báo cho dân trong dòng họ hay tin chẳng lành. Mọi người nghe tiếng trống đều bỏ dở bất cứ công việc gì họ đang làm và theo phía tiếng trống mà chạy về làng của Tekayo.

Họ run sợ hỏi :

– Tin gì vậy ? Tin gì vậy ?

Một ông già khác lên tiếng hỏi :

– Thế Tekayo đâu rồi ?

Người khác lại hỏi :

– Tekayo có mạnh không ?

Mọi người đều lo lắng và nhốn nháo.

– Thân chết ! Thân chết ! Ai sẽ cho ta thuốc uống để chết ? Cái chết gõ cửa nhà bạn, và trước khi bạn lên tiếng mời vào thì cái chết đã ở trong nhà bạn.

– Nghe đây !

Có người đụng vào bà lão đang than van về cái chết. Aganda lên tiếng nói cho mọi người nghe :

– Những người ở trong dòng họ của ta, chúng ta không phải vô duyên cớ kêu các bạn lại đây. Hãy nghe tôi nói và hãy coi sự đau khổ của tôi là sự đau khổ của các bạn. Hãy khóc với chúng tôi ! Trong nhiều tháng trời chúng tôi đã mất con cái trong khi ra đồng làm việc. Apii, đứa con gái của tôi đã là đứa mất tích đầu tiên.

Có tiếng thổn thức khóc trong đám đàn bà khi nghe tên những đứa trẻ xấu số.

Aganda tiếp tục nói :

– Nhân dân của tôi, trẻ con trong dòng họ này ốm đau rồi chết. Nhưng con cái chúng tôi mất tích và không được đem chôn. Chính chúng tôi đã có ý kiến là canh chừng lũ trẻ để rình bắt đứa nào cướp con chúng tôi. Trong nhiều tháng trời chúng tôi đã bí mật canh chừng. Chúng tôi hầu như sắp từ bỏ công việc canh chừng này vì chúng tôi nghĩ có thể là tổ tiên chúng tôi đã giận dữ chúng tôi. Nhưng hôm nay tôi bắt được.

Mọi người tức giận nhao nhao hỏi :

– Ai vậy ? Ai vậy ?

Những người khác hỏi :

– Nó thuộc dòng họ nào. Ta phải tuyên chiến với dòng họ nó. Phải vậy !

Aganda ngừng nói trong giây lát, rồi với một giọng run run, gã bảo họ :

– Người đó đang ở trong túp lều nhỏ kia. Người không phải là ai khác mà là cha tôi.

Những người đàn bà kêu lên: "Mayo". Một cuộc đánh lộn xảy ra, đàn bà trẻ con kêu la âm ỉ như thể Tekayo đang ở quanh đó, mà họ thì quá sợ hãi. Nhưng, những người đàn ông thì lặng yên.

Khi mỗi xúc động dịu dần, một ông già lên tiếng hỏi :

– Này cậu ! Nói thật đấy chứ ?

Người con gật đầu. Đàn ông và đàn bà bây giờ kêu la lên :

– Tên đó đâu rồi? Giết nó đi ! Giết nó ! Nó không phải là người. Nó là súc vật.

Không có điều gì người ta nói bên ngoài mà Tekayo không nghe thấy. Bây

giờ ngồi trong lều, những đứa trẻ lão đã giết, ám ảnh lão. Lão dựa đầu vào cái tường sần sùi và khóc.

Bên ngoài dân làng giận dữ tiếp tục la ó :

– Lấy đá ném chết nó ngay bây giờ !
Lấy đá ném chết nó ngay đi ! Hãy để cho máu trào ra đầu nó !

Nhưng một ông lão đứng dậy và khuyên giải :

– Ta không thể ném đá nó ngay bây giờ. Theo tục lệ của dòng họ thì ta phải ném đá một người xấu xa vào giữa ban ngày, ở bên ngoài làng. Chúng ta không thể từ bỏ tục lệ đó được.

Tekayo lẩm bẩm :

– Ném ta đi, ném ta đi. Mang ta đi

khỏi ngay chốn tử nhục này. Hãy giết chết ta đi.

Khi nghe tiếng những người đàn ông và tiếng kêu thất thanh của những người đàn bà, Tekayo hiểu là lão đã bị khai trừ ra khỏi xã hội, nghĩa là ra khỏi cuộc đời.

Lão lục trong túi da của lão mà lão đeo ở lưng để tìm con dao săn, nhưng không thấy. Người ta đã lấy con dao đó của lão. Bên ngoài tiếng xì xào và tiếng kêu la tiếp tục. Có cả tiếng than khóc nữa. Tekayo giờ đây nghe tiếng đó như từ xa vắng lại, như thể một làn sóng mạnh đã càng ngày càng đưa lão xa hẳn dân tộc lão.

Tới rạng đông, dân làng ngủ cạnh lò sưởi, trở dậy và ra cánh đồng gần đó lấy đá. Mặt trời chưa mọc hẳn, nhưng trời đã rạng sáng. Mỗi người trong dòng họ

phải ném một cục đá vào tên sát nhân. Ném đá không có gì là ác vì người ta cho là tính ác độc của kẻ sát nhân sẽ nhiễm vào người nào không ném đá để xua đuổi nó.

Khi những tia nắng đầu tiên xuất hiện, dân làng đã nhặt đủ số đá để chôn nhiều xác chết. Họ trở về làng để kiếm Tekayo ở trong lều, để đưa lão vào cái vườn của lão ở ngoài làng. Họ vây quanh lều, chờ lão ra là nguyên rửa và nhổ vào lão.

Aganda, và ba người khác xé cái cửa làm bằng cây sậy và gọi Tekayo ra ngoài. Nhưng không có tiếng trả lời. Họ nhào vào trong lều để kéo lão ra trong khi đám người ở bên ngoài đang kêu la :

– Ra đi, ra đi !

Mới đầu họ không thấy gì vì tối quá. Nhưng rồi mắt họ quen với bóng tối. Và họ thấy xác Tekayo lủng lẳng treo trên sà nhà, bằng sợi dây ngắn mà lão đã tháo từ trên mái nhà bằng rơm rạ.

Bốn người bước ra và lắc đầu. Đám đông lần lượt ghé mắt nhìn vào trong lều cho đến khi mọi người đều thấy xác Tekayo treo trên xà nhà – người mà họ sẵn sàng để ném đá. Không một ai lên tiếng. Họ biết, con người như vậy là phải chôn ở ngoài làng. Họ cũng biết là sẽ không còn ai dùng tên lão để đặt tên cho trẻ mới sinh nữa.

GRACE OGOT

